

Бабасьв Артем Русланович

Викладач кафедри лінгвістики та перекладу

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ОЧУЖЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЦИКЛУ «ХРОНІКИ НАРНІЇ»

Переклад книги «Хроніки Нарнії: Лев, Чаклунка та Шафа» українською мовою супроводжується низкою труднощів, пов'язаних з жанровою специфікою фентезі та авторським стилем К.С. Льюїса. З одного боку, жанру фентезі властива наявність специфічних елементів таких як: імена персонажів, назви локацій, магичні артефакти, які не мають прямих еквівалентів в українській мові. З іншого боку, Льюїс використовує багатий та образний стиль, насичений метафорами, алітераціями та іншими стилістичними прийомами, які важко передати в перекладі. На нашу думку, стратегія очуження може стати ефективним інструментом для збереження самотності тексту, його культурних особливостей, відчуття таємничості та дива, притаманного жанру фентезі, а також адаптації стилю автора. Актуальність дослідження полягає в необхідності розуміння та використання ефективних стратегій перекладу, передусім стратегії очуження, для забезпечення якісного перекладу фентезійних творів, зокрема «Хроніки Нарнії» К.С. Льюїса, у контексті зростаючого інтересу даного жанру.

За визначенням М.П Голови, очуження – це перекладацький прийом що спрямований на збереження максимально можливої дистанції між першоджерелом та його перекладом (Голова, 2023, 151). Ця мета передбачає збереження авторських назв, реалій, власних імен, географічних місць тощо, навіть у випадках, коли вони можуть бути незрозумілими або непередбачуваними для цільової аудиторії (Голова, 2023, 153). Важливо

підкреслити, що поруч із терміном «прийом очуження» в українськомовному перекладознавчому дискурсі також широко вживається термін «стратегія очуження». Наприклад, А. Козачук досліджує вплив цієї стратегії на сприйняття тексту перекладу читачами, а також виявляє оптимальні методи її застосування залежно від типу тексту та його комунікативної мети (Козачук, 2018, 53).

Дослідження практичного застосування стратегій вказує на наявність в українському перекладі першої книги серії «Хроніки Нарнії» численного використання та застосування стратегії очуження, а саме: збереження оригінальних назв персонажів, доприкладу: *Aslan* – Аслан, *Tumnus* – Тумнус, *Azaroath* – Азарот, географічних місць та локацій: *Cair-Paravel* – Кер-Паравель, *Narnia* – Нарнія, *Veruna* – Берунь та міфічних істот *favns* – фавни, *centaurs* – кентаври, *naiads* – наяди.

Детально проаналізувавши ці та інші оніми, ми дійшли висновку що стратегія очуження в українському перекладі книги «Хроніки Нарнії: Лев, Чаклунка та Шафа» реалізується за допомогою двох основних методів: морфологічної заміни та транскодування. Стегніцька Л. В диференціює транскодування як метод перекладу, який полягає в передачі звукової або графічної форми слова мови-адресата за допомогою алфавіту на мову-реципієнта (Стегніцька, 2018, 126). Слід зазначити, що цей процес застосовується до передачі імен головних персонажів з мінімальними змінами.

Розглянемо приклад з контекстом: *signed Maugrim, Captain of the Secret Police...* (Lewis, 1998, 61) — Підпис: Могрім, зверхник тасмної поліції... (Льюїс, 2017, 46). У ньому передача імені персонажа *Maugrim* як *Могрім* свідчить про застосування методу транскодування, спрямованого на збереження звучання та інтонаційних відтінків первісного імені, а також його

адаптацію для українськомовної аудиторії за допомогою заміни англійського буквосполучення *ai* на українську букву *o* на підставі позначення ними подібного звуку.

Згідно з дослідженням Т. Кияка, альтернативним методом реалізації стратегії очуження є морфологічна модифікація (Кияк, 2008, 189). Цей підхід передбачає використання базових морфологічних категорій, таких як рід, число, відмінок, відміна та тип дієслова, що реалізуються через конкретні афікси та флексії (Кияк, 2008, 190). Основною метою цієї стратегії є структурування тексту й вираження в ньому певного змісту (Кияк, 2008, 191).

Наприклад у реченні – *But where is the fourth? asked Aslan. He has tried to betray them and joined the White Witch, O Aslan.* (Lewis, 1998, 126) — *Проме де ж ваш четвертий? – запитав Аслан. – Він намагався зрадити їх і перейшов на бік Білої Чаклунки, о, Аслане, ім'я Aslan* було перекладено українською як *Аслан*, (Льюїс, 2017, 146). На нашу думку, описані зміни свідчать про збереження оригінального звучання та культурної ідентичності персонажів у перекладі, та підтверджують факт використання прийому морфологічної заміни як методу передачі власних назв персонажів.

Підсумовуючи, використання стратегії очуження сприяло збереженню автентичності та атмосфери оригінального твору, що мало особливе значення в контексті жанру фентезі. Крім того, ми дослідили два основні методи перекладу – транскодування та морфологічну адаптацію. Транскодування полягає в безпосередньому перенесенні слів чи фраз з оригінального тексту без змін, що може бути використано для запозичених термінів або назв. З іншого боку, морфологічна адаптація включає в себе адаптацію форми чи структури слова до мовних особливостей цільової мови з метою покращення зрозумілості та природності перекладу. Обидва ці методи мають свої переваги

та недоліки і можуть бути реалізовані в залежності від фіксованого контексту та завдань перекладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голова, М. П. (2023). Застосування прийомів одомашнення та очуження при локалізації аудіовізуального матеріалу. *Міжкультурна комунікація в перекладі*, (1), 151 – 153.
2. Кияк, Т. Р., Науменко, А. М., & Огуй, О. Д. (2008). *Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник*. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет, 189 – 191.
3. Козачук, А. М. (2018). *Ідіолект перекладів Роми Франко: семантичний та стилеметричний аспекти* (дис... канд.філол.н.), Харківський національний університет імені ВН Каразіна, Харків, Україна.
4. Льюїс, К. С. (2017). *Лев, Біла Відьма та Шафа*, (І.Льїн, О.Кальніченко, К.Воронкіна пер. з англ.). Харків: Клуб Сімейного Дозвілля.
5. Стегніцька, Л. В. (2018). Варіативність транскодування та трансформацій пропріативного компонента англійських клінічних епонімів. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*, (36), 126.
6. Lewis C. S (1998). *Lion, the Witch and the Wardrobe*. Collins